



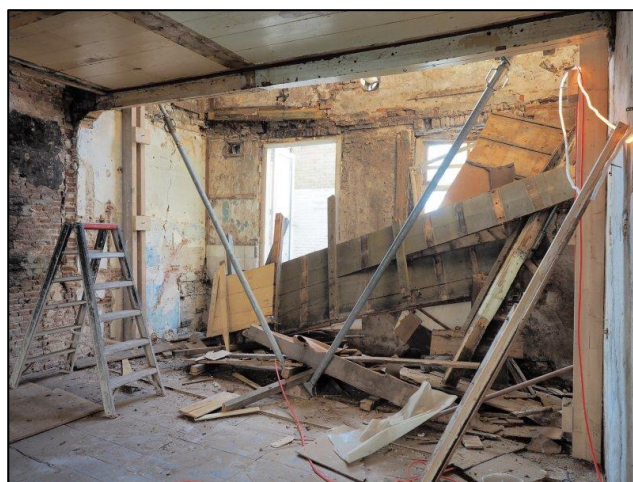
STICHTING DIOGENES LEIDEN

NIEUWSBRIEF 8

9 NOVEMBER 2016

Een voortvarend begin van de restauratie van Hogewoerd 59-61

Op 15 september is het aannemersbedrijf Den Dubbelden begonnen met de restauratie van de voormalige wijnkoperij Hogewoerd 59-61. Op de website van Diogenes staat een groot aantal foto's (<http://www.diogenes-leiden.nl/t5961.htm>). Die verzameling foto's wordt regelmatig aangevuld. Hier volgt een kleine selectie.



Een van de eerste activiteiten was het maken van een hulpconstructie voor de versteviging van de achterkant van het meest oostelijke van de drie panden (dat het huisnummer 61A gaat krijgen). Links een foto van de begane grond, rechts van de eerste verdieping. De vloer van de eerste en tweede verdieping was aan de achterkant gevaarlijk zwak. Hetzelfde gold voor de achtermuur, waarvan het onderste gedeelte ooit was weggehaald en vervangen door een stalen balk.



Deze foto's dateren van 4 november, drie weken na de eerdere foto's. De linkerfoto is gemaakt op dezelfde plaats als de foto erboven.

De achterste, minder waardevolle vleugel van de wijnkoperij die zich uitstrekte tot de Koenesteeg is gesloopt. Ook de achtergevel van Hogewoerd 61A is afgebroken. Er is een stalen portaal geplaatst dat de vereiste stevigheid geeft aan het complex en de basis gaat vormen voor de nieuwe achtermuur, die op dezelfde plaats komt als de oorspronkelijke muur. Links op de rechterfoto is de zijmuur te zien van Hogewoerd 61 die zichtbaar is geworden na de sloop van de achterste vleugel. Rechts staat het achterste deel van Hogewoerd 63, dat later zal worden gerestaureerd.



Hier was de badkamer van de oude bovenwoning, met links een gang naar de achterste kamer. De gang houdt zijn functie, maar op de plaats van de badkamer komt de keuken van Hogewoerd 59.

Ook in de toekomst zal het daglicht van boven komen. Er komt ook een lichtkoker ten behoeve van het vertrek eronder (een woon- of praktijkruimte).

Rechts was een deur naar de kamer ernaast. Die kamer maakt deel uit van het nieuwe Hogewoerd 61, en daarom is de doorgang dichtgemetseld.

De steiger aan de voorgevel is voorzien van een informatiedoek met de namen en de logo's van Diogenes en de betrokken bedrijven.



Twee eeuwenoude waterkelders

Bij de werkzaamheden in de voormalige wijnkoperij zijn in Hogewoerd 61 en 61A onder de vloer twee waterkelders aangetroffen. De waterkelders zijn gemetselde afgesloten bakken waarin regenwater werd opgevangen. Ze zijn volgens de deskundigen van Erfgoed Leiden en Omstreken (ELO) waarschijnlijk afkomstig uit de zeventiende, of anders uit de achttiende eeuw. Zulke kelders werden gemaakt omdat het oppervlaktewater in de stad sterk vervuild was en er daarom dringend behoefte was aan andere bronnen voor drinkwater.

De eigenlijke kelders zijn circa 115 bij 130 cm met een diepte van circa 130 cm. Ze waren geschikt voor opslag van zo'n 1750 liter water. De kelders waren overdekt met een gepleisterd bakstenen tongewelf en toegankelijk via een "mangat" van circa 40 bij 40 cm dat met een sluitsteen werd afgedekt. De bakstenen keldermuren zijn betegeld met bruine en gele okerleurige geglazuurde plavuizen van rood bakkend aardewerk.

In de rubriek [Vondst Van De Week \(VVDW\)](#) op de website van ELO wordt uitgebreid aandacht geschonken aan de ontdekking van de waterkelders.



#VVDW Waterkelders ontdekt

Aan de Hogewoerd 59-61 zijn afgelopen week twee waterkelders ontdekt. Waterkelders zijn gemetselde afgesloten bakken, die het regenwater opvingen. Ze zijn wellicht te dateren uit de eerste helft van de 17de eeuw en passen in het voortdurend zoeken naar zuiver drinkwater in de historische stad.



Een borrel met speciale gasten

De start van de restauratie van het wijnkoperijcomplex werd op 6 oktober gevierd met een rondleiding over de bouwplaats en een feestelijke borrel. Naast bestuursleden van Diogenes, de architect, de aannemer en andere direct betrokkenen waren er ook enkele bijzondere gasten.

Een van hen was wethouder Paul Laudy (Bouw en Openbare Ruimte) die met zijn komst de waardering van de gemeente Leiden voor deze restauratie liet blijken.

Andere gasten waren Margriet en Marleen Mutsaers. Zij zijn nichten van Mieke Maat, de laatste eigenares van de wijnkoperij, die in 2013 is overleden. De nabestaanden van Mieke Maat zijn blij met de nieuwe toekomst van het monument. Zij hebben daar nog veel herinneringen aan.

De restauratie van Hogewoerd 63 komt dichterbij

In de vorige nieuwsbrief werd al aandacht besteed aan het hoekpand Hogewoerd 63, naast de wijnkoperij. De plannen om ook dat pand te restaureren zijn nu iets concreter geworden.

Eind september is de winkelruimte op de begane grond leeggekomen. Die ruimte wordt sindsdien door de medewerkers van aannemer Den Dubbelden gebruikt als kantoor en om koffie te drinken en te lunchen.

Samen met de bewoners van de bovenwoning wordt gezocht naar andere woonruimte voor hen. Er is goede hoop dat dit over niet al te lange tijd succes zal hebben.



Hierboven staat links een recente foto van de achterkant van Hogewoerd 63. De foto is gemaakt vanaf een balkon in de Koenesteeg. Het voorste deel van het pand is wit gepleisterd, het achterste deel is ongepleisterd. Waarschijnlijk is dat deel een relatief recente aanbouw.

De tekening rechts is een deel van een schets die de architect Marcel van Dijk eerder dit jaar heeft gemaakt bij de voorbereiding van het restauratieplan voor Hogewoerd 59-61. Daarbij is er voorlopig van uitgegaan dat het achterste deel van Hogewoerd 63 zal worden gesloopt om het pand weer in zijn oorspronkelijke vorm zichtbaar te maken.

Diogenes heeft aan de bouwhistoricus Reinoud Boter van het Leidse adviesbureau MoNed gevraagd om bouwhistorisch onderzoek te doen naar Hogewoerd 63. Verder is aan Marcel van Dijk gevraagd om met inachtneming van de resultaten van dat onderzoek een schetsontwerp te maken voor de restauratie, en om daarover overleg te voeren met de betrokken instanties.

Diogenes hoopt dat de restauratie van Hogewoerd 63 direct kan aansluiten op die van Hogewoerd 59-61.

Gedenksteen Gerard van Swieten verplaatst

Enkele weken geleden is een bijzondere gedenksteen verplaatst van de hal van de Latijnse School naar het LUMC. Op de steen wordt de achttiende-eeuwse medicus Gerard van Swieten geëerd.

Van Swieten werd in 1700 in Leiden geboren. Hij werd al in 1712 wees. Gezien het feit dat hij in 1716 naar Leuven vertrok om daar te gaan studeren, mag worden aangenomen dat hij tevoren in Leiden de Latijnse School heeft bezocht. In 1718 schreef hij zich in aan de universiteit van Leiden. Hij studeerde chemie, farmacie en geneeskunde en werd een van de beste studenten van Boerhaave. In 1725 promoveerde hij en vestigde hij zich als arts in Leiden. Hij gaf ook colleges als privaattoecent. Toen Boerhaave in 1738 overleed, kon Van Swieten hem vanwege zijn katholieke afkomst niet opvolgen als hoogleraar. Hij had wel een grote bekendheid in wetenschappelijke kringen.

In 1745 haalde keizerin Maria Theresia van Oostenrijk Van Swieten over om haar lijfarts te worden. In Wenen voerde hij grote hervormingen door aan de medische faculteit van de universiteit van Wenen. Hij deed ontdekkingen op veel verschillende terreinen van de geneeskunde.

Maria Theresia vertrouwde hem ook de verbetering van organisatie van de gezondheidszorg in Oostenrijk toe. Hij was een krachtig bestrijder van bijgeloof, waaronder het vooral op de Balkan heersende geloof in vampiers.

Van Swieten overleed in 1772.

In Oostenrijk is Van Swieten nog steeds bekend als de grondvester van de Oostenrijkse gezondheidszorg. Niet toevallig draagt de Oostenrijkse artsvereniging de naam '*Van Swieten Gesellschaft, Verein österreichischer Ärztinnen und Ärzte*'.



De *Van Swieten Gesellschaft* wilde in 2000 ter gelegenheid van de driehonderdste geboortedag van Van Swieten een gedenksteen aanbrengen in diens geboortestad Leiden. Het was echter lastig om daarvoor een geschikte plaats te vinden. De universiteit liet weten alleen mensen te eren die hoogleraar zijn geweest, en Van Swieten had in Leiden alleen gestudeerd. Op verzoek van de Stichting Oostenrijkse Studiën ging Diogenes akkoord met het aanbrengen van de gedenksteen in de hal van de Latijnse School. Op 1 december 2000 werd de steen onthuld door de Oostenrijkse ambassadeur.

Dit jaar bleek het LUMC echter alsnog bereid te zijn om een plaats voor de gedenksteen

beschikbaar te stellen. De Stichting Oostenrijkse Studiën gaf daaraan de voorkeur omdat de steen dan door meer mensen kan worden gezien. Diogenes en de huurder van de Latijnse School (IntelliMagic B.V.) hadden geen bezwaar tegen verplaatsing. De gedenksteen is inmiddels aangebracht in de Professor Mulderzaal van het LUMC. De officiële onthulling daar volgt later.

Interieurfoto's van Aalmarkt 5

Eind september, bij een wisseling van bewoners, zijn foto's van het appartement Aalmarkt 5 gemaakt. Die zijn te zien op de website van Diogenes ([Aalmarkt 5 van binnen](#)).



Reageren op de nieuwsbrief

Als u wilt reageren op de nieuwsbrief, kunt u een mailtje sturen naar nieuwsbrief@diogenes-leiden.nl.

Dat adres kunt u ook gebruiken om u aan te melden of af te melden voor het ontvangen van de nieuwsbrief of om een wijziging van uw mailadres door te geven.

Eerder verschenen exemplaren van de nieuwsbrief kunnen worden gedownload vanaf de website van Diogenes: <http://www.diogenes-leiden.nl/>.